

Katsaus osaamisen arvioinnin mukautukseen

**Kohti inklusiivista ammatillista
koulutusta -webinaarisarja**

21.1.2026

Tuula Savikuja ja Eero Talonen, Oamk
Marketta Partonen-Rekola, Keuda
Päivi Tanner, Spesia

**Euroopan unionin
osarahoittama**

INKLU

Kohti inklusiivista ammatillista koulutusta -webinaarisarja 2025-2026

- Webinaarisarja tarjoaa ammatillisen koulutuksen henkilöstölle ja johdolle omaan työhön sovellettavaa tietoa ja välineitä oppimisen tukemiseen sekä inklusiivisen ammatillisen koulutuksen kehittämiseen.
- Webinaarisarja sisältää 8 webinaaria. Tallenteet ovat katsottavissa jälkikäteen INKLU-hankkeen [www-sivuilta](http://www.sivuilla) (ei keskusteluosuutta).

Webinaarit toteutetaan osana valtakunnallista Kohti inklusiivista ammatillista koulutusta -hanketta. Webinaarien toteutuksesta vastaavat kaikki INKLU-hankkeen toteuttajat - ammatilliset opettajakorkeakoulut ja ammatillisen koulutuksen järjestäjät yhteistyössä.

Euroopan unionin
osarahoittama

INKLU

INKLU – Kohti inklusiivista ammatillista koulutusta

Tavoitteena on, että kaikki ammatillisessa koulutuksessa opiskelevat saavat tarvitsemansa tuen yhdenvertaisesti.

www.jamk.fi/inklu

Toteutusaika 1.3.2024–31.8.2026

jamk

 Haaga-Helia

 HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

 OAMK
OULUN AMMATTIKORKEAKOULU

 Tampereen
ammattikorkeakoulu

KOULUTUSKESKUS
BRAHE

Keuda

 Ammattiopisto
SPESIA

 SAVON
KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ

 salpaus
Koulutuskeskus | Further Education

Euroopan unionin
osarahoittama

INKLU

Webinaarin ohjelma

Klo 15.00	Tervetuloa!
Klo 15.05	Osaamisen arvioinnin mukauttaminen
Klo 15.10	Mukautusselvityksen tulokset ja tulevaisuuden suuntaviivat
Klo 15.25	Käytännön näkökulmia mukauttamiseen yleisessä oppilaitoksessa
Klo 15.40	Ammatillisten erityisoppilaitosten konsultoiva rooli mukautuksen tukena
Klo 15.45–16.00	Yhteistä keskustelua ja kysymyksiä (ei tallenneta) INKLU-päätösseminaarin esittely ja webinaarin päätös

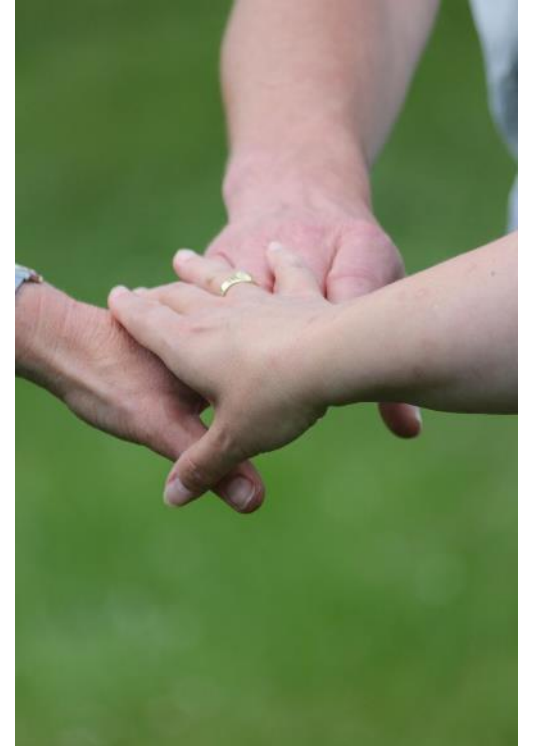

Euroopan unionin
osarahoittama

INKLU

Osaamisen arvioinnin mukauttaminen

- Jos opiskelija ei pysty saavuttamaan T1-tason osaamista.
 - Opiskelijalla oltava erityisen tuen päätös
 - Erityispedagogiset järjestelyt, erityinen tuki ja ohjaus
 - Tavoitteena on tutkinnon perusteiden tavoitteiden mukainen ammattitaito ja osaaminen
 - Riittävä aika osaamisen hankkimiseen
 - Opiskelijalle soveltuvat osaamisen osoittamisen tavat
- Arviointia voidaan mukauttaa vain siinä määrin, kuin se on välttämätöntä.
- Mahdollista vain ammatillisissa perustutkinnoissa.
- Mukauttaminen kirjataan HOKSiin
 - Yksilölliset arviointikriteerit
 - Sanallinen arviointi mukautetun arvioinnin yhteyteen
- Mukauttamispäätös voidaan purkaa, jos käy ilmi, että opiskelija voi saavuttaa tutkinnon perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset ja tavoitteet.

Mukauttamisselvityksen taustaa

- **Mukauttaminen on aihe, joka herättää paljon tunteita.**
 - Yhdenvertaisuus, opiskelijoiden oikeudet, opettajien arki, työkuorma ja vastuu
 - Vaikka on lainsäädäntö ja ohjeet, käytännön toteutuksessa huomattavaa vaihtelua
- **Selvityksen aineisto koottu INKLU-hankkeen aikana vuonna 2025.**
 - Kaksi ammatillisen koulutuksen opetushenkilöstön keskustelutyöpajaa huhtikuussa (24 osallistujaa)
 - Viiden ammatillisen oppilaitoksen prosessikuvaukset ja erityisopettajan kysely
- **Tavoitteena oli selvittää, miten osaamisen arvioinnin mukauttaminen tällä hetkellä toteutuu, millaisia eroja käytännöissä on ja mihin suuntaan kehittämistä olisi syytä viedä.**
- Selvityksen tuloksia esitellään ja pohditaan Oamk Journalissa julkaistavassa artikkelisarjassa, josta ensimmäinen artikkeli on jo luettavissa: [Linkki artikkeliin](#)

Erityisopettajien havainnot ja käsitykset mukauttamisesta

- **Erityisopettajien puheessa mukauttaminen näyttäytyi ennen kaikkea opiskelijan oikeutena. Ei erikoisjärjestelynä tai poikkeuksena, vaan osana laadukasta, vastuullista pedagogiikkaa.**
- Mukauttaminen on usein selvästi perusteltua – jopa välttämätöntä – vaikka se voikin olla opettajalle työlästä.
- Eettinen ulottuvuus: saako opiskelija todellisen mahdollisuuden osoittaa osaamistaan.
- **Erityisopettajien kokemusten mukaan mukauttaminen tarkoittaa käytännössä monia asioita. Se voi olla arviointikriteerien muokkaamista, osaamisen osoittamistapojen muuttamista tai oppimisympäristöjen joustavaa käyttöä.**
- Osaaminen tehdään näkyväksi eri tavalla.

Mukautusprosessien vertailu eri oppilaitoksissa

- **Erot mukautusten määrissä vaihtelevat eri oppilaitoksissa merkittävästi.** (nollasta tai yksittäisistä jopa satoihin)
 - Mitä syitä tähän voisi olla?
 - Erot opiskelijoiden tarpeissa tai rakenteissa?
 - Erot toimintakulttuureissa tai resursseissa
 - Erot mukauttamisen ymmärtämisessä tai mukauttamisen tarpeen tunnistamisessa?
- **Toimivissa prosesseissa korostuu moniammatillinen yhteistyö.**
 - Erityisopettaja ei toimi yksin, vaan yhdessä ammatillisten opettajien, opinto-ohjaajien ja usein myös työpaikkaohjaajien kanssa.
 - Mukauttaminen nähdään yhteisenä pedagogisena ratkaisuna, ei yksittäisen opettajan vastuuna.

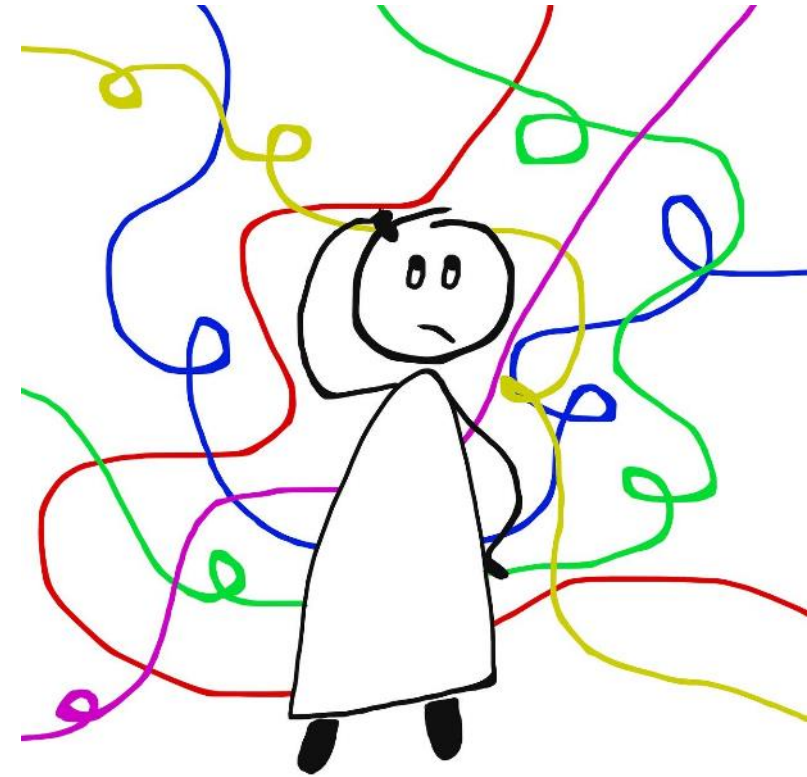
Erityisopettajien kuvailemat hyödyt

- Opiskelijalle
 - Voi olla ratkaiseva tekijä opintojen jatkumiselle.
 - Tukee motivaatiota, vahvistaa uskoa omaan kykyihin ja ehkäisee keskeyttämistä.
- Oppilaitokselle
 - Tukee valmistumista (tuloksellisuutta) ja inklusiivista toimintakulttuuria.
- Työelämälle
 - Tarjoaa realistisemmän kuvan opiskelijan osaamisesta.
 - Erityisesti arviointiin liitetyn sanallisen osaamisprofiilin vuoksi

Erityisopettajien kuvailemat haasteet

- Opettajat kokevat hallinnollisen työn raskaaksi.
 - Digitaaliset järjestelmät eivät aina taivu mukautuksiin.
 - Aikaa kuluu dokumentointiin enemmän kuin opiskelijan kohtaamiseen.
- Erityisopettajien rajallinen saatavuus ja suuret ryhmäkoot lisäävät alueellista eriarvoisuutta.
- Työelämän vaihteleva ymmärrys mukautetusta arvioinnista herättää huolta, erityisesti työllistymisen näkökulmasta.

Tulevaisuuden suuntaviivat

Kehittämisen suuntaviiva	Ydinajatus
Valtakunnalliset arviointimallit ja ohjeistus	Yhteneväiset mallit varmistavat yhdenvertaisuuden ja tukevat opettajia.
Hallinnollisen työn keventäminen	Automatisointi ja digiratkaisut vapauttavat aikaa pedagogiikkaan.
Henkilöstön täydennyskoulutus	Juridinen ja pedagoginen osaaminen yhdistyvät käytännön mukautuksissa.
Organisaation johdon sitoutuminen	Johto mahdollistaa resurssit ja työajan mukauttamisen toteuttamiselle.
Työelämäyhteistyön tiivistäminen	Avoin vuoropuhelu vähentää ennakkoluuloja ja tukee työllistymistä.
Henkilöstön asenteiden kehittäminen	Avoin keskustelu ja onnistumisten näkyväksi tekeminen muuttavat suhtautumista myönteiseksi.

Pohdintaa

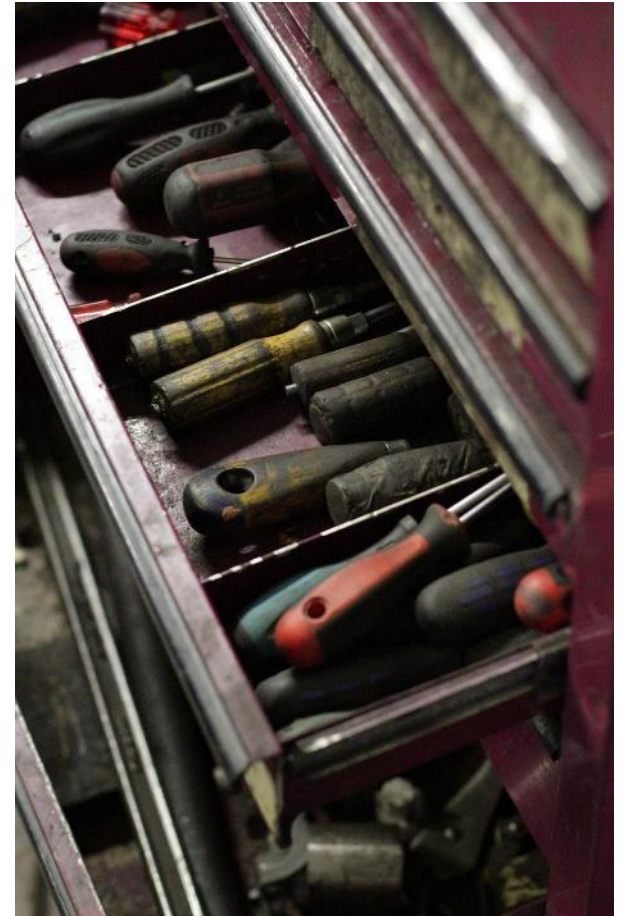

- Osaamisen arvioinnin mukauttaminen ei ole vain tekninen ratkaisu.
 - Se on pedagoginen, eettinen ja rakenteellinen kysymys.
- Hyvin toteutettu mukauttaminen tukee opiskelijoita, vahvistaa yhdenvertaisuutta ja palvelee myös työelämää.
- Ehkä keskeisin kysymys meille kaikille on tämä:
Nähdäänkö mukauttaminen poikkeuksena – vai mahdollisuutena?

Käytännön näkökulma mukauttamiseen - Tukitoimet ennen mukautusta

- Yksilöllinen ohjaus
- Oppimisympäristön muokkaus
- Aikataulujen joustot
- Tuki digitaalisilla välineillä
- Tutkinnon osat
- Yhteistyö tukiverkoston kanssa
- Työelämä

Euroopan unionin
osarahoittama

INKLU

Osaamisen osoittaminen ja osaamisen arviointi mukautettuna (ammatillinen tutkinnon osa)

Ajoneuvon huoltotyöt, 25 osp

- Mukauttaminen säilyttää keskeisen osaamisen, mutta muokkaa vaatimustasoa ja työskentelytapaa opiskelijan edellytyksiin sopivaksi.
- **Mukauttamisen periaatteet**
 - Keskeinen osaaminen säilyy (työturvallisuus, huollon perusvaiheet).
 - Työskentelytapa muuttuu (ohjattu työskentely, yksinkertaistetut vaiheet).
 - Arviointikriteerit muokataan (painotus turvallisuudessa ja asiakaspalvelun perusosaamisessa)
 - Näytön laajuus voidaan rajata (vain keskeiset työvaiheet)
- **Takuu- ja korjausehdot sekä säädökset**
- **Työturvallisuus ja kestävä kehitys**
- **Asiakaspalvelu**
- **Huoltotyöt ja tarkastukset**
- **Ajoneuvon puhdistustyöt**
- **Rengastyöt**

Esimerkki mukautetuista arviointikriteereistä autoalan perustutkinnossa

Arviointikriteeri (T1)taso	Mukautettuna tarkoittaa
Toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti	Opiskelija saa vaiheittaiset ohjeet , kuvallisen ohjeen tai ohjaaja näyttää mallisuorituksen ennen työn aloitusta. Työ tehdään ohjeiden mukaan, vaikka ohjausta annetaan useammin.
Toimii yhteistyökykyisesti	Opiskelija voi työskennellä työparin kanssa tai ohjaajan tuella. Yhteistyö näkyy siinä, että opiskelija kommunikoi ja pyytää apua tarvittaessa.
Tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita	Lisäohjeiden tarve voi olla suurempi ja toistuvampi kuin normaalisti. Opiskelija voi kysyä ohjeita jokaisessa vaiheessa, kunhan työ etenee ja opiskelija tekee itse.
Hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa	Opiskelija voi osoittaa perustiedon hallinnan suullisesti (esim. miksi öljynvaihto tehdään. Tarvittaessa ohjaaja kysyy tarkentavia kysymyksiä.
Muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti	Opiskelija saa palautetta vaiheittain työn aikana ja korjaa toimintansa ohjeiden mukaan. Palautteen antaminen voi olla tiheämpää ja konkreettisempää.

Ammatillisten erityisoppilaitosten konsultoiva rooli mukautuksen tukena

- Ammatillisilla erityisoppilaitoksilla (AMEO) on järjestämislupaan kirjattuna erityisen tuen ohjaus-, tuki- ja kehittämistehtävä.
[Etusivu - Ameo](#)
- Yhteistyössä voimme lisätä ja syventää tietoa osaamisen arvioinnin mukauttamisesta.
- Järjestämme aiheeseen liittyen koulutusta, konsultaatiota, benchmarkkauksia sekä yhteiskehittämisen tilaisuuksia juuri sinun organisaatiollesi sopivalla tavalla. Esim. [Asiantuntijapalvelut - Ammattiopisto Spesia](#)
- Muutamia mainintoja toteutustavoista.

Tukimateriaalia

Osaamisen arvioinnin mukauttaminen, tukimateriaalia arviointiin (Timantti2-hanke), pdf-tiedosto:

<https://spesia.fi/wp-content/uploads/2025/11/Timantti2-Osaamisen-arvioinnin-mukauttamisen-tukimateriaali-LeafletA4.pdf>

Euroopan unionin
osarahoittama

Tervetuloa INKLU-hankkeen päätösseminaariin

INKLU – Kohti inklusiivista ammatillista koulutusta -hanke järjestää yhteistyössä Ammatillisten opettajakorkeakoulujen kanssa Erityisen äärellä -seminaarin, joka toimii samalla hankkeen päätösseminaarina.

Aika: 5.5.2026

Paikka: Oulu, Hotelli Lasaretti

Ohjelma ja ilmoittautuminen:

[Linkki Oulun ammattikorkeakoulun tapahtumasivulle](#)

Tervetuloa verkostoitumaan, voimaantumaa, kehittymään ja toimimaan!

Kiitos!

Seuraa kehittämistyötämme ja tule mukaan yhteistyöhön!

www.jamk.fi/inklu

Seija Eskola
projektipäällikkö
INKLU Kohti inklusiivista ammatillista koulutusta -hanke
etunimi.sukunimi@jamk.fi

Euroopan unionin
osarahoittama

INKLU